Inhoud

Inleiding 7

Plato (ca. 429 - ca. 347 v. Chr.) 11
Diogenes van Sinope (404-323 v. Chr.) 13
Aristoteles (384-322 v. Chr.) 17
Epicurus (341-270 v. Chr.) 19
Seneca (ca. 1 v. Chr. - 65 n. Chr.) 21
Plotinus (204-270) 23
Augustinus (354-430) 25
Anselmus van Canterbury (1033-1109) 27
Petrus Abelardus (1079-1142) 29
Thomas van Aquino (1225-1274) 33
Willem van Ockham (1288-1347) 37
Desiderius Erasmus (1466-1536) 41
Niccolò Machiavelli (1469-1527) 43
Michel de Montaigne (1533-1592) 47
Thomas Hobbes (1588-1679) 51
René Descartes (1596-1650) 53
Blaise Pascal (1623-1662) 57
John Locke (1632-1704) 59
Baruch Spinoza (1632-1677) 61
Gottfried Leibniz (1646-1716) 63

David Hume (1711-1776) 65
Jean-Jacques Rousseau (1712-1778) 67
Immanuel Kant (1724-1804) 71
Mary Wollstonecraft (1759-1797) 73
Georg Hegel (1770-1831) 77
Arthur Schopenhauer (1788-1860) 79
John Stuart Mill (1806-1873) 81
Søren Kierkegaard (1813-1855) 83
Karl Marx (1818-1883) 87
Charles Peirce (1839-1914) 91
Friedrich Nietzsche (1844-1900) 95
Martin Heidegger (1889-1976) 99
Ludwig Wittgenstein (1889-1951) 103
Karl Popper (1902-1994) 107
Jean-Paul Sartre (1905-1980) 111
Hannah Arendt (1906-1975) 113
Emmanuel Levinas (1906-1995) 117
Maurice Merleau-Ponty (1908-1961) 121
Willard Quine (1908-2000) 123
Thomas Kuhn (1922-1996) 125
Michel Foucault (1926-1984) 129
Jacques Derrida (1930-2004) 133
Richard Rorty (1931-2007) 137

Over de auteurs 139

Inleiding

Zouden René Descartes, Friedrich Nietzsche en Ludwig Wittgenstein in deze tijd hebben getwitterd? Bij hedendaagse filosofen kan het medium veelal op weinig sympathie rekenen. Twitter zou symptomatisch zijn voor een samenleving die geen plaats meer biedt aan kritische reflectie of waarheidsliefde. Liever de vluchtige, narcistische en eenzijdige kattebelletjes ('poets nu mijn tanden') dan het echte *gesprek*. Geen wonder dat politici twitter graag gebruiken: hun boodschap wordt razendsnel verspreid, mits stevig opgeschreven, terwijl lastige vragen worden ontweken.

De kritiek is niet onterecht, maar wel eenzijdig. Twitter is evengoed een plaats waar solidariteit bloeit. Een treinstoring, en de aanbiedingen voor een lift zoemen rond. Wie de juiste accounts volgt, krijgt bovendien een voortdurend aanbod van uitstekende onlineartikelen over de actualiteit. De rol van twitter als nieuwsbron en mobilisatie-

middel – denk aan de Arabische Revoluties – is onomstreden, hoe goed je ook op moet passen voor leugens of halve waarheden. En als elektronische dorpskroeg, met verrassende ontmoetingen, puntige oneliners en ontspannende grappen in verhitte tijden, is het medium niet te overtreffen. Kortom: twitter biedt alle ruimte. De vraag is alleen hoe we er gebruik van maken.

Bovenal: hoe raken wij geïnteresseerd in wat waardevol is? Hoe kan bijvoorbeeld filosofie ons begeesteren? Misschien door een charismatische leraar, een mooie inleiding of een goed artikel. Maar ook door een citaat, dat raadselachtig oogt maar toch iets wakker maakt. Zo is de filosofie door de eeuwen heen altijd al verspreid via tweets avant la lettre. *Ik denk, dus ik ben* van Descartes, *God is dood* van Nietzsche, of *Waarover men niet spreken kan, daarover moet men zwijgen* van Wittgenstein. Op zichzelf staand zijn het tegelwijsheden, maar ze hebben het vermogen om mensen de filosofie in te trekken. Het zijn regelrechte *deep tweets*.

Het is onze bedoeling om mensen de filosofie in te trekken. De tweets – te volgen op @leonheuts – zijn een stap naar veel meer. In dit boekje vindt u bijvoorbeeld, naast een selectie van 43 tweets en

inleidende tekstjes, bij vijftien filosofen ook QR-codes (die u met een smartphone kunt scannen) en *links*, die u naar een uitgebreid onlinedossier leiden van *Filosofie Magazine*. Op termijn vindt u hier tevens links naar de online Filosofiebank – een initiatief van Uitgeverij Boom – waarin primaire teksten van filosofen digitaal beschikbaar zullen komen.

Toch blijft ook veel nog in ontwikkeling. Commentaar en bijdragen, uiteraard ook van filosofen(!), zijn welkom. We kunnen hiermee verder bouwen aan een onlinegemeenschap, die zowel filosofen boeit als een in filosofie geïnteresseerd publiek.

De tweets zijn op zichzelf ook een experiment. Het is onmogelijk om een filosoof in één tweet te vangen; we pretenderen dat ook niet, maar het is bijzonder uitdagend om het te proberen. We nodigen dan ook iedereen uit om onze poging naar de prullenbak te verwijzen en met betere tweets te komen.

Hetzelfde geldt voor de stukjes, die aan strikte eisen waren gebonden. Niet langer dan 300 woorden, aansprekend, geen jargon… We hebben ervoor gekozen ze te verbinden met de actualiteit

– van het Higgs-deeltje en de afschaffing van het voorgeborchte tot de kredietcrisis en het populisme.

Echte filosofie leeft immers, en staat altijd midden in de tijd.

Plato (ca. 429 - ca. 347 v. Chr.)

Deze wereld is een schaduw. Streef naar eeuwige kennis, de ideeënwereld. In een rechtvaardige staat leidt verstand, niet het volk.

'Wat wil het volk? / Niet veel goeds, dat is zeker' dichtte Gerard Reve, en Plato zou het beamen. Voor Plato was de stem van het volk er een zonder lijn en verplichting. Het volk wil immers elke dag wat anders, naargelang de begeerten succesvol worden bespeeld door demagogen. Hoewel ook de succesvolle demagoog van vandaag morgen alweer vergeten kan zijn. Plato daarentegen was een aristocraat; hij vond dat het beste, het adellijke, moet prevaleren – en niet de waan van de dag. Hij was een man die de Atheense democratie grondig haatte, omdat voornaamheid en waarheid er werden ingeruild voor opinie. Plato zag met eigen ogen hoe Athene zijn wijste man – Socrates – ter

dood veroordeelde na machtspolitieke spelletjes en een schijnproces. Plato zou Socrates eren door hem in zijn geschriften als protagonist op te voeren.

De waarheid kan voor Plato niet van deze wereld zijn, een wereld waarin niets beklijft en alles vergaat. Zijn befaamde *ideeënleer* verwijst naar een andere wereld, onveranderlijk en volmaakt, en louter met het verstand – het edelste van de mens – te aanschouwen (het Griekse *idea* betekent 'geestelijke voorstelling'), een wereld van zuivere abstracties. 'Onze' wereld – inclusief ons lichaam – is slechts een kopie, min of meer gemodelleerd naar het originele idee, maar gebrekkig en vergankelijk.

Het primaat van het verstand boven het lichaam is de meest harmonieuze toestand, en daarom ook voor een samenleving het rechtvaardigst. De volkse begeerten dienen te worden ingetoomd door verstandige leiders. Plato's ideale staat – een driestandensamenleving waarin 'filosoof-koningen' regeren en het gepeupel zijn plaats kent – is niet meer van deze tijd. Zijn waarschuwingen voor populisme zijn het echter waard nog eens nagelezen te worden.

www.filosofie.nl/plato